

دانشگاه فرسنگیان

تزجیت اخلاقی در آموزش

با تأکید بر:

اندیشه‌های قرآنی و سیره عملی

علامه سید محمد حسین طباطبائی (ره)

به مناسبت:

سی و یکمین جشنواره ملی قرآن و عترت

دانشجویان سراسر کشور

و یادواره علامه سید محمد حسین طباطبائی (ره)

مؤلف: دکتر کاوس روحی برندق

ناظر: دکتر علیرضا صادق زاده قمصری

سرسناسه	:	روحي برندق، كاوس، ۱۳۴۶
عنوان و نام پديدآورندگان	:	تربيت اخلاقي در آموزش با تاكيد بر اندیشه های قرآنی و سیره علامه سيد محمد حسين طباطبائي (ره) / كاوس روحي برندق، مشهد: مؤسسه فرهنگي، هنري و انتشاراتي ضريح آفتاب.
مشخصات نشر	:	۲۵۶ ص
مشخصات ظاهري	:	۹۷۸-۹۶۴-۴۲۹-۹۶۴-۳
شابک	:	فيا
وضعيت فهرست نويسي	:	به مناسبت سي و يکمين جشنواره ملي قرآن و عترت دانشجويان سراسر کشور و يادواره علامه سيد محمد حسين طباطبائي (ره)
ياداشت	:	طباطبائي، سيد محمد حسين، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰ - ديدگاه درباره تربيت اخلاقي تربيت اخلاقي - جنبه های مذهبي - اسلام
موضوع	:	BP۲۳۰/۱۸/۳۴ ۱۳۹۵
موضوع	:	۲۹۷/۴۸۳۷
رده بن کنگر	:	۴۴۸۷۳۹۵
بنده يوبي	:	
شماره کتابشناسي ملي	:	

نام کتاب..... تربيت اخلاق در آموزش

با تاكيد بر اندیشه های قرآنی و سیره علامه سيد محمد حسين طباطبائي (ره)

مؤلف..... كاوس روحي برندق

ناشر..... مؤسسه فرهنگي، هنري و انتشاراتي ضريح آفتاب

طراح جلد و صفحه آرايي..... علي يزدي نريمانی

نوبت چاپ..... اول آبان ماه ۱۳۹۵

قطع..... وزيري

شمارگان..... ۵۰۰ نسخه

چاپ..... دقت

شابک..... ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۹-۹۶۴-۳

مرکز پخش: مشهد، خيابان امام خميني، جنب اداره كل آموزش و پرورش خراسان رضوي

بازرگانی: (۰۵۱)۳۲۲۸۱۴۱۰ - سفارشات: (۰۵۱)۳۲۲۸۳۴۲۲ - دفتر نشر: (۰۵۱)۳۲۲۸۰۱۶۷

Web site - www.zarihaftab.ir

Email - zarihaftab@gmail.com

«حق چاپ محفوظ است»

فهرست

۱۱.....

فصل اول

مفاهیم و مبانی نظری

- ۱-۱ تعریف تربیت، تئوری اسلامی و تربیت اخلاقی..... ۱۵
- ۲-۱ تعریف و جایگاه علم اخلاق..... ۲۶
- ۳-۱ انواع مباحث اخلاقی..... ۳۶
- ۱-۳-۱ اخلاق توصیفی یا تاریخی..... ۳۶
- ۲-۳-۱ اخلاق هنجاری یا ارزشی..... ۳۷
- ۳-۳-۱ فلسفه اخلاق یا فرا اخلاق..... ۳۸
- ۴-۱ اخلاق کاربردی یا حرفه‌ای..... ۳۹
- ۵-۱ مکاتب اخلاقی..... ۴۶
- ۶-۱ پیشینه تربیت اخلاقی در آموزش و پژوهش..... ۵۰
- ۷-۱ فضیلت دانشجویی و دانش‌پروری از دیدگاه قرآن و احادیث..... ۵۴
- ۸-۱ قلمرو تربیت اخلاقی در حوزه آموزش..... ۵۹
- ۹-۱ ضرورت تدریس تربیت اخلاقی..... ۶۰
- ۱۰-۱ کژ رفتاری‌ها در عرصه علم..... ۶۵

فصل دوم

تربیت اخلاقی در تعامل با دانش

- ۱-۲ اخلاص نیت ۷۳
- ۲-۲ توکل ۷۶
- ۳-۲ طهارت ۸۱
- ۴-۲ یاد خدا ۸۲
- سیره عملی علامه طباطبایی (ره) ۸۲
- ۵-۲ توجه و همت ۸۴
- ۶-۲ انفعال دائمی ۸۶
- ۷-۲ عمل گرایی و استکوشی ۸۹
- سیره عملی علامه طباطبایی (ره) ۹۱
- ۸-۲ تخصص روزآمد ۹۴
- سیره عملی علامه طباطبایی (ره) ۹۹
- ۹-۲ تناسب با توانمندی و علاقه مندی ۱۰۰
- ۱۰-۲ بهره گیری از فرصت ها و مدیریت زمان ۱۰۲
- سیره عملی علامه طباطبایی (ره) ۱۰۲
- ۱۱-۲ جستجوی حقیقت و شهادت علمی ۱۰۳
- ۱۲-۲ اقرار به اشتباه ۱۰۴
- سیره عملی علامه طباطبایی (ره) ۱۰۷
- ۱۳-۲ ترک مجادله ۱۰۷
- ۱۳-۲ ۱ مفهوم مرء در لغت ۱۰۹
- ۱۳-۲ ۲ مفهوم مرء در اصطلاح ۱۱۱
- ۱۳-۲ ۳ مفهوم مرء در عرف قرآن ۱۱۴

- ۱۱۷..... ۲-۱۳-۴ مفهوم مراء، آثار مراء، معیار مراء در روایات
- ۱۲۱..... ۲-۱۳-۵ مقایسه مفهوم مراء، در لغت و اصطلاح
- ۱۲۲..... ۲-۱۴ رعایت مالکیت و دارایی معنوی (≠ سرقت علمی)
- ۱۲۶..... ۲-۱۵ صداقت
- ۱۲۸..... ۲-۱۶ بی طرفی و آزادگی
- ۱۳۰..... ۲-۱۷ رفت احتیاط و پیشگیری از اشتباه
- ۱۳۳..... ۲-۸ فانونی بودن

فصل سوم

ترتیب اخلاقی در تعامل متقابل اهل دانش با یکدیگر

- ۱۳۵..... ۳-۱ تواضع مضاعف
- ۱۴۰..... سیره عملی علامه طباطبایی (ره)
- ۱۵۰..... ۳-۱-۱ مفهوم تواضع و کبر و تکبر
- ۱۵۳..... ۳-۱-۲ مصادیق و گستره تواضع در احادیث
- ۱۶۳..... ۳-۲ تکریم و ارج گذاری
- ۱۶۶..... سیره عملی علامه طباطبایی (ره)
- ۱۶۸..... ۳-۳ عفت نفس
- ۱۷۰..... ۳-۴ پرشش طعنه آمیز
- ۱۷۱..... ۳-۵ استاد، پدر معنوی
- ۱۷۲..... ۳-۶ بدگویی از رشته های دیگر علم
- ۱۷۲..... ۳-۷ خیرخواهی
- ۱۷۳..... ۳-۸ عدالت و برابری در موقعیت ها
- ۱۷۷..... ۳-۹ به اشتراک گذاری دانش

۱۸۰.....	سیره عملی علامه طباطبائی (ره).
۱۸۴.....	۱۰-۳ بهره‌کشی.....
۱۸۵.....	۱۱-۳ آزار و اذیت.....
۱۸۵.....	۱۲-۳ حفظ حریم خصوصی افراد.....
۱۸۹.....	۱۳-۳ کارآمدی و استفاده بهینه از منابع.....
۱۹۱.....	۱۴-۳ رعایت حقوق انسان‌ها و منابع غیرانسانی.....
۱۹۱.....	۱۴-۳-۱ سلامت، ایمنی و آسایش.....
۱۹۲.....	۱۴-۳-۲ علم، رسانه و عامه مردم.....
۱۹۳.....	۱۴-۳-۳ نایب حقوق حیوانات.....
۱۹۴.....	۱۴-۳-۵ غایب، حقوق گیاهان.....
۱۹۵.....	۱۴-۳-۶ نایب، اشیاء، اسناد و مدارک، آثار باستانی و محلی.....
۱۹۵.....	۱۵-۳ پایبندی به قراردادهای داده‌ها.....

فصل چهارم

تربیت اخلاقی در -ریاست- انتقال دانش

اخلاق تدریس و اخلاق دانش‌جویی

۱۹۹.....	۱-۴ اخلاق دانشجویی.....
۱۹۹.....	۱-۴-۱ آداب برخورد با استاد.....
۲۰۵.....	۱-۴-۲ آداب دانشجو در کلاس درس.....
۲۰۸.....	۲-۴ اخلاق تدریس.....
۲۰۸.....	۲-۴-۱ لزوم انتقال دانش.....
۲۱۳.....	سیره عملی علامه طباطبائی (ره).
۲۱۸.....	۲-۴-۲ آداب مربوط به درس و تدریس.....

۲۲۰..... ۴-۲-۳ آداب برخورد با دانشجویان و اداره کلاس

۲۲۳..... ۴-۲-۴ امور بایسته یا شایسته برای استاد

۲۳۳..... منابع

www.ketab.ir

مقدمه

تربیت به عنوان دانش شکوفاسازی و معماری استعدادها، دارای حوزه‌ها و ساحت‌های گوناگون است، یکی از مهم‌ترین ساحت‌های تربیت، تربیت اخلاقی است که آموزش بهنگامگی، آجاد و کنترل صفات و رفتارهای پسندیده و پیشگیری و پرهیز از صفات و رفتارهای نکوهیده را بر عهده دارد. از سوی دیگر، انواع مباحث اخلاقی در یک تقسیم‌بندی بنیادی به سه گروه تقسیم می‌گردد: (۱) اخلاق توصیفی تاریخی؛ (۲) اخلاق هنجاری (۳) فلسفه اخلاق. در این میان اخلاق کاربردی و حرفه‌ای شاخه‌ای از اخلاق هنجاری است که به واسطه تمرکز ویژه بر موارد عینی و جزئی و تلاش برای بررسی و تبیین ضلالت اخلاقی، از فرا اخلاق و نظریه‌های هنجاری متمایز می‌شود و خود به چهار حرفه‌های مختلف، دارای گونه‌های متفاوت و متنوع است. بر این پایه، اخلاق محققان اهل علم نوعی اخلاق کاربردی و حرفه‌ای است که حیطه‌های اخلاق آموزش؛ اخلاق پژوهش؛ اخلاق نقد (مکتوب و شفاهی)؛ اخلاق مشاظره‌ی علمی؛ اخلاق نظریه‌پردازی را شامل می‌شود.

این موضوعات سرفصل‌های اصلی اخلاق کاربردی در هویت صنفی اهل دانش را تشکیل می‌دهد که شاخه‌ای از اخلاق هنجاری است و وظیفه‌ی افراد را در مصداق‌های عینی یافته مشخص می‌کند. بدین ترتیب، اخلاق تربیتی در حوزه

آموزش از سویی ساحتی تخصیص یافته از ساحت تربیت اخلاقی هست و از سوی دیگر بر اخلاق کاربردی در خصوص اهل دانش و فقط در حوزه آموزش تمرکز دارد.

نگارش در این حوزه با رویکرد اسلامی، ریشه در منابع اصلی (قرآن و روایات) دارد و از معروف ترین کتاب ها که در زمینه ی آموزش نوشته شده، کتاب «منیة المرید فی ادب المفید و المستفید»؛ «آرزوی جوینده، در آداب افاده کننده (استاد)» استفاده کننده (دانشجو)، نگاشته شهید ثانی (ره) است که سوگیری غالب آن، اخلاق آموزش است و در این عرصه در عصر حاضر نیز نگارش هایی به ظهور درآمده است، اما تحقق برخی نمونه های عینی از بروز کثر رفتاری ها در حوزه علم، ایجاب می کرد که نگاشته ای با رویکرد ویژه اهل دانش برای تبیین مسائل مورد نیاز و حل چالش های موجود در این زمینه به تحریر درآید. نگارنده با این هدف، در این کتاب پس از طرح مباحث مقدماتی در فصل نخست، در فصل های دیگر به طرح معضلات اخلاقی و راه کارهای حل آن ها در حوزه علم و دانش در تعامل با دانش، و در تعامل متقابل در انتقال و دریافت دانش، از منظر آیات و احادیث با تأکید بر اندیشه ها و سیره ترانی علامه طباطبایی (ره)^۱ پرداخته است. تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

پیشاپیش از تمام عزیزانی که این نوشته با همکاری آن ها، سامان یافته است، و نیز از بزرگوارانی که در راستای چاپ این اثر از هیچ کوشش و عنایتی دریغ نکردند به ویژه دانشمند محترم سرپرست دانشگاه فرهنگیان جناب آقای دکتر

۱. لازم به ذکر است تمامی حکایات مربوط به زندگی علامه طباطبایی (ره) با ویرایش مجدد مورد بررسی قرار گرفته است و نقل مطالب از منابع آینده و ارجاع به آنها، به معنای «نقل همراه با اندکی تصرف» می باشد.

محمود مهر محمدی و معاون فرهنگی و اجتماعی محترم آن دانشگاه، جناب
حجت الاسلام دکتر صادق زاده و تمامی همکاران ایشان سپاسگزاری نموده و
عاجزانه از درگاه خداوند متعال برای همه برترین توفیق‌های الهی را آرزو می‌کنم؛
و هو الشکور

کاوس روحی برندق

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس